

VẬN DỤNG BÀI TẬP THỰC HÀNH RÈN LUYỆN NGHIỆP VỤ SƯ PHẠM CHO SINH VIÊN KHOA ĐỊA THÔNG QUA MÔN LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC ĐỊA LÍ

NGUYỄN THỊ KIM LIÊN*, MAI THỊ CHUYÊN**

TÓM TẮT

Bài tập thực hành (BTTH) là một trong những giải pháp cơ bản góp phần rèn luyện nghiệp vụ cho sinh viên (SV) các trường sư phạm. Vận dụng hiệu quả BTTH trong quá trình dạy học Lý luận và phương pháp dạy học Địa lí (LL và PPDHDL) giúp đổi mới phương pháp và nâng cao chất lượng dạy học. Bài viết đề xuất các nguyên tắc và quy trình cần tuân thủ trong vận dụng hệ thống BTTH môn LL và PPDHDL, đồng thời nêu ví dụ minh họa việc vận dụng một BTTH cụ thể nhằm nâng cao năng lực nghiệp vụ sư phạm cho SV Khoa Địa lí.

Từ khóa: lý luận và phương pháp dạy học địa lí, bài tập thực hành.

ABSTRACT

Applying practical exercises of professional training into Geography teaching theories and methodology to geography teacher students

The system of practical exercises is one of the basic solutions to cultivate professional skills for teacher students in colleges of pedagogy. Effective application of this system into the course of teaching and studying Geography teaching Theories and Methodology will help innovate Geography teaching methods and, as the result, improve educational quality. This article suggests the principles and procedures that need to be followed when applying the practical training system into the subject Geography teaching Theories and Methodology. The article also provides an illustration of using a specific practical exercise into Geography teaching Theories and Methodology to develop professional skills for teacher students of Geography Faculty.

Keywords: Geography teaching theories and methodology, practical exercises.

1. Giới thiệu

Với quy định “Đối với những học phần lý thuyết hoặc thực hành, thí nghiệm, để tiếp thu được một tín chỉ, sinh viên phải dành ít nhất 30 giờ chuẩn bị cá nhân” [7], việc xây dựng và vận dụng hệ thống bài tập thực hành trong quá trình dạy học - hỗ trợ cho SV học tại lớp và tự học - ở các trường đại học có thể nói là

một yêu bắt buộc đồng thời là một trong những điều kiện tiên quyết giúp giảng viên (GV) hoàn thành vai trò, mục tiêu, nhiệm vụ, sứ mạng của mình trong đào tạo theo học chế tín chỉ. Môn LL và PPDHDL trong Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh (ĐHSPTPHCM) không nằm ngoài quy định ấy. Xây dựng và vận dụng được hệ thống BTTH hiệu quả, góp phần đáp ứng mục tiêu môn học, chuẩn đầu ra của Khoa Địa lí, đồng thời thực hiện được một cách

* ThS, Trường Đại học Sư phạm TP HCM,

** ThS, Trường THPT Long Thành, huyện Long Thành, tỉnh Đồng Nai

linh hoạt các quan điểm dạy học tiếp cận hoạt động và tiếp cận thực tiễn, những quan điểm rất tiên tiến trong dạy học hiện đại. Trong khuôn khổ giới hạn của một bài báo, chúng tôi tập trung phân tích và chứng minh một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng vận dụng bài tập thực hành rèn luyện kỹ năng sư phạm Địa lí cho sinh viên trong quá trình dạy học môn LL và PPDHĐL.

2. Nội dung

2.1. Khái niệm

“Bài tập thực hành môn Lí luận và phương pháp dạy học là những nhiệm vụ thực hành giảng viên đặt ra cho SV sư phạm Địa lí thực hiện trong quá trình học tập môn LL và PPDHĐL; được trình bày dưới dạng câu hỏi hoặc yêu cầu hoạt động tạo điều kiện cho SV luyện tập nhằm nhận thức, củng cố, đào sâu hệ thống tri thức đã học; vận dụng linh hoạt các tri thức vào các tình huống dạy học Địa lí; rèn luyện, phát triển kỹ năng, kỹ xảo sư phạm địa lí và những phẩm chất nhân cách cần thiết cho người giáo viên Địa lí tương lai” [5].

2.2. Một số nguyên tắc vận dụng hệ thống BTTH trong quá trình dạy học môn LL và PPDHĐL

2.2.1. Đảm bảo mối quan hệ biện chứng giữa việc tổ chức cho SV nắm vững lí thuyết và hoạt động giải BTTH

Sử dụng BTTH trong quá trình dạy học môn LL và PPDHĐL được xem như một biện pháp gắn lí thuyết với thực hành; do đó quá trình tổ chức, hướng dẫn SV giải các BTTH gắn bó chặt chẽ với quá trình cung cấp lí thuyết. Hệ thống tri thức lí thuyết môn LL và PPDHĐL là

nền tảng, là tiền đề của việc rèn luyện kỹ năng sư phạm địa lí, kỹ năng vận dụng lí thuyết vào việc giải quyết các vấn đề thực tiễn. BTTH thường là khâu thứ hai trong quá trình dạy học LL và PPDHĐL, sau khi đã trang bị cho SV nắm vững kiến thức lí thuyết. Chỉ sau khi nắm chắc kiến thức lí thuyết, SV mới giải BTTH một cách hiệu quả. Tuy nhiên, cũng có trường hợp, GV tổ chức cho SV nắm kiến thức lí thuyết thông qua việc giải các BTTH. Dù cách nào đi nữa, nắm vững kiến thức lí thuyết vẫn là mục đích tối quan trọng song song với việc rèn luyện kỹ năng trong dạy học LL và PPDHĐL. Do đó, đảm bảo mối quan hệ biện chứng giữa việc tổ chức cho SV nắm vững kiến thức lí thuyết và hoạt động giải bài tập là nguyên tắc đầu tiên cần tuân thủ.

2.2.2. Lựa chọn BTTH và lựa chọn cách thức tổ chức cho SV thực hiện BTTH phù hợp với mục tiêu, nhiệm vụ, nội dung chương, mục LL và PPDHĐL, với thời gian, điều kiện dạy học cụ thể và với trình độ của SV

Mỗi chương, mục LL và PPDHĐL thể hiện mức độ yêu cầu về kiến thức, kỹ năng, thái độ mà SV cần đạt khác nhau, đồng thời cũng bao hàm những nội dung khoa học cụ thể, nhất định. Vì vậy việc lựa chọn loại, dạng, số lượng bài thực hành và hình thức tổ chức phải căn cứ vào mục tiêu, nhiệm vụ, nội dung từng chương, từng mục cụ thể. Số lượng và yêu cầu của mỗi bài tập còn phụ thuộc vào quỹ thời gian tự học và các điều kiện thực tế khác, đảm bảo SV có thể hoàn thành các BTTH, tránh trường hợp quá tải. Có những bài tập bắt buộc, những bài

tập khuyến khích, thậm chí có những bài tập chỉ được nêu tên, cho SV có ý niệm, không yêu cầu giải. Đồng thời cũng phải căn cứ vào đặc điểm, trình độ nhận thức của SV để vận dụng các BTTH từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp, từ thấp đến cao, từ chưa thành thạo đến thành thạo.

2.2.3. Thống nhất việc vận dụng BTTH với đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học

Bản thân khái niệm BTTH và việc xây dựng BTTH đã phản ánh việc đổi mới PPDH và hình thức tổ chức dạy học; phản ánh định hướng bồi dưỡng năng lực tự học, tự nghiên cứu; tạo điều kiện cho SV phát triển tư duy sáng tạo, rèn luyện kỹ năng thực hành, kỹ năng nghề nghiệp. Như vậy, khi đưa BTTH vào quá trình dạy học, cần áp dụng các phương pháp (PP) và hình thức tổ chức dạy học phát huy cao độ tính tích cực, độc lập, chủ động, sáng tạo của SV. Giảng viên không truyền thụ một chiều mà tổ chức cho SV tự tìm tòi, khám phá, đến với kiến thức, kỹ năng bằng nỗ lực của chính mình. Việc dạy học như vậy chính là dạy học trong hoạt động và bằng hoạt động, thông qua chính các hoạt động tích cực của SV. Rõ ràng rằng việc vận dụng BTTH trong dạy học môn LL và PPDHDL làm thay đổi PPDH, hình thức tổ chức lớp học của GV và PP học của SV, đó là mục đích mà nền giáo dục của chúng ta đang hướng đến.

2.2.4. Thống nhất việc vận dụng BTTH phải thống nhất với việc đổi mới PP kiểm tra đánh giá kết quả học tập môn LL và PPDHDL của SV

Cần đánh giá theo hướng chú trọng mặt kỹ năng và tư duy sáng tạo của người học. Đảm bảo việc kiểm tra đánh giá quá trình và kiểm tra đánh giá tổng thể. Cụ thể, cần kiểm tra đánh giá kết quả học tập học phần theo 3 mặt: chuyên cần, kết quả các bài chuẩn bị thảo luận lý thuyết và giải BTTH rèn luyện kỹ năng trong suốt quá trình dạy học; thi hết học phần theo quy chế ở mức độ vận dụng kỹ năng. Trong đó, đổi mới đề thi hết học phần là hết sức quan trọng. Hình thức vấn đáp nên là lựa chọn ưu tiên cho thi hết học phần, và trong bộ đề thi vấn đáp nên ưu tiên đề thi có khả năng đánh giá kỹ năng sư phạm địa lý mà SV đã được rèn luyện trong suốt quá trình học tập môn học.

3. Quy trình vận dụng hệ thống BTTH trong dạy học môn LL và PPDHDL

3.1. Định hướng lựa chọn loại BTTH môn LL và PPDHDL sử dụng trong từng bài học cụ thể

Căn cứ vào mục tiêu, nội dung, kế hoạch dạy học của từng chương, mục và thời gian quy định mà lựa chọn loại BTTH phù hợp. Cần giải quyết được các câu hỏi: Cần đưa loại bài tập gì? Đưa ở mục nào? Với mục đích gì mới có tác dụng thật sự?... Thực hiện tốt giai đoạn này sẽ tập trung được nỗ lực, ý chí, trí tuệ cho hoạt động rèn luyện kỹ năng nhằm đạt được kết quả mong muốn. Giai đoạn này có thể gồm các bước sau: đầu tiên là xác định mục tiêu học tập từng bài học nhằm định hướng hoạt động dạy học và việc vận dụng các BTTH; tiếp đến là xây dựng nội dung cơ bản của bài học; kế tiếp là định hướng loại bài tập cần sử

dụng nhằm rèn luyện các kỹ năng tương ứng; cuối cùng là lập kế hoạch dạy học cho từng bài học cụ thể nhằm sử dụng hệ thống BTTH một cách hiệu quả nhất (bao gồm việc lập kế hoạch dạy học của GV và việc hướng dẫn cho SV tự lập kế hoạch ở lớp, ở nhà ...).

3.2. Tổ chức hoạt động dạy học sử dụng BTTH môn LL và PPDHĐL ở lớp

Khâu 1: Tổ chức hoạt động dạy học phần lí thuyết

Mục đích trang bị cho SV hệ thống lí thuyết cơ bản nhất, cô đọng nhất, làm công cụ để SV giải quyết các BTTH. Cần thiết bổ sung cho SV các tài liệu tham khảo tự nghiên cứu ở nhà trước nhằm sáng tỏ hơn phần lí thuyết, đồng thời tường minh hơn phần vận dụng lí thuyết vào thực tiễn. Vì vậy, tùy theo nội dung cơ bản từng bài học, có những vấn đề GV trình bày trực tiếp một cách logic, hệ thống theo hướng tích cực hóa hoạt động nhận thức của HS; có những vấn đề GV đặt ra và hướng dẫn cho SV tự nghiên cứu, tự giải quyết nhằm dành nhiều thời gian cho việc giải bài tập, có thể thực hiện theo các bước sau:

Bước 1: Đề ra các vấn đề học tập;

Bước 2: Chuyển giao các vấn đề học tập cho SV tự nghiên cứu;

Bước 3: Tổ chức cho SV trình bày, thảo luận nhóm dưới sự hướng dẫn của GV;

Bước 4: GV tổng kết, nhận xét, đánh giá, rút kinh nghiệm.

Khâu 2. Tổ chức hoạt động dạy học phần thực hành rèn luyện kỹ năng sư phạm Địa lí

Đây là khâu quan trọng nhất trong quá trình vận dụng hệ thống BTTH môn

LL và PPDHĐL. Căn cứ vào các cơ sở lí luận về rèn luyện kỹ năng, căn cứ vào nguyên tắc sử dụng BTTH, có thể thiết kế khâu này theo các bước sau:

Bước 1: Lựa chọn dạng BTTH cụ thể, điển hình để tổ chức quá trình rèn luyện kỹ năng.

Bước 2: GV hướng dẫn cho SV về mục đích, cách thức, điều kiện giải quyết các loại BTTH rèn luyện các kỹ năng sư phạm tương ứng.

Bước 3: GV giải mẫu hoặc hướng dẫn các SV giỏi giải mẫu các BTTH, SV quan sát và làm thử theo mẫu dưới sự hướng dẫn của GV.

Bước 4: SV luyện tập giải BTTH theo mẫu để rèn luyện kỹ năng sư phạm Địa lí.

3.3. Tổ chức cho SV tự giải các BTTH nhằm rèn luyện và hoàn thiện kỹ năng sư phạm địa lí

Các kỹ năng sư phạm Địa lí phải được rèn luyện thường xuyên liên tục mọi lúc, mọi nơi: trong quá trình học tập trên lớp, tự học ở nhà, hoạt động ngoại khóa và thực tập sư phạm. Yếu tố quan trọng nhất của luyện tập này là nỗ lực của bản thân. Vì vậy cần phải hình thành và phát triển ở SV động cơ và PP tự học, tự rèn luyện kỹ năng. Bài tập được giao về nhà cho SV cần được xem là những thành phần không thể thiếu của việc dạy học trên lớp.

3.4. Kiểm tra đánh giá kết quả giải BTTH môn LL và PPDHĐL

Trên quan điểm kiểm tra quá trình và kiểm tra tổng thể, giai đoạn này được thực hiện theo tiến trình sau:

- Kiểm tra đánh giá kết quả giải quyết BTTH sau mỗi giai đoạn nhất định (chẳng hạn kiểm tra giữa học phần).

- Kiểm tra, đánh giá kết quả giải quyết BTTH cũng chính là mức độ biểu hiện kĩ năng sau khi hoàn tất chương trình (thi hết môn).

- Hướng dẫn SV tự kiểm tra đánh giá kết quả giải quyết BTTH theo nhóm, lớp hoặc cá nhân.

Vấn đề kiểm tra đánh giá chủ yếu nhằm xác định mức độ đạt được của các BTTH, phát hiện những sai sót kịp thời để sửa chữa, bổ sung nhằm hoàn thiện kĩ năng, đồng thời phân tích nguyên nhân của những tồn tại nhằm tìm biện pháp khắc phục để đạt hiệu quả cao nhất.

4. Ví dụ minh họa việc vận dụng hệ thống BTTH môn LL và PPDHDL

Do khuôn khổ giới hạn của bài báo, chúng tôi chỉ minh họa một bài tập thể hiện đầy đủ các các giai đoạn của quy trình vận dụng hệ thống BTTH môn LL và PPDHDL, nhưng tập trung phân tích chủ yếu giai đoạn 2 - giai đoạn quan trọng nhất trong quy trình vận dụng hệ thống BTTH môn LL và PPDHDL.

Bài tập (Chương VII) Thực hành nhóm nhỏ (3 SV): Mỗi nhóm tự chọn nội dung trong SGK Địa 10, 11, hoặc 12 minh họa cho một PP dạy học Địa lí (được chỉ định, hoặc bốc thăm; thời gian trình bày: 3 – 5 phút).

- *Giai đoạn 1: Xác định mục tiêu học tập bài học nhằm định hướng hoạt động dạy học và việc sử dụng BTTH*

Trên cơ sở mục tiêu học tập chủ yếu của Chương VII, *Phân biệt được sự khác nhau cơ bản giữa các nhóm PP dạy*

học và đặc trưng riêng của từng PP trong mỗi nhóm, biết lựa chọn nhóm PP phù hợp cho từng nội dung dạy học Địa lí cụ thể, chúng tôi lựa chọn BTTH trên nhằm giúp SV, trong toàn bộ quá trình thực hiện bài tập phân biệt được đặc trưng cơ bản của từng PPDH Địa lí, đồng thời bước đầu biết lựa chọn nội dung để thể hiện cho từng PP.

- *Giai đoạn 2: Tổ chức hoạt động dạy học vận dụng BTTH môn LL và PPDHDL theo các loại hình tiết học trên lớp*

Khâu 1: Tổ chức hoạt động dạy phân tri thức lí thuyết

- Yêu cầu SV tự nghiên cứu (cá nhân) trước Chương VII trong giáo trình Lí luận dạy học Địa lí, tìm hiểu trước các vấn đề “Quá trình dạy học trong nhà trường phổ thông. Các PP dạy học Địa lí. Một số PP dạy học Địa lí” và biên soạn thành đề cương, sau đó GV cung cấp cho SV đề cương bài giảng để SV đối chiếu với phần mình đã biên soạn và điều chỉnh lại.

- Tổ chức cho SV trao đổi, thảo luận trước lớp, đặc biệt thảo luận sâu đặc trưng cơ bản của từng nhóm PPDH Địa lí, cũng như đặc trưng cơ bản của từng PP trong mỗi nhóm vì BTTH rèn luyện kĩ năng tư duy Địa lí được xây dựng tập trung ở phần này. Sau đó GV tổng kết, nhận xét, đánh giá, rút kinh nghiệm; đặc biệt hướng dẫn SV tự phân biệt ưu nhược điểm của nhóm PP dạy học địa lí dùng lời truyền thống và nhóm PP hướng dẫn HS tích cực, chủ động khai thác tri thức địa lí từ các phương tiện trực quan. Trong nhóm PP dùng lời, phân biệt đặc trưng cơ

bản của các loại PP đàm thoại: đàm thoại vấn đáp, đàm thoại gợi mở, đàm thoại nêu vấn đề, sự khác nhau giữa PP đàm thoại nêu vấn đề và PP dạy học nêu vấn đề bởi đây là những vấn đề SV thường nhầm lẫn. Trong nhóm PP hướng dẫn HS khai thác tri thức từ các phương tiện trực quan, phân tích kỹ PP hướng dẫn HS khai thác tri thức từ bản đồ vì đây là PP rất quan trọng, đặc trưng của môn Địa lí. Nhấn mạnh cho SV tầm quan trọng của việc đặt câu hỏi vì câu hỏi có mặt trong hầu hết các PP, dù là truyền thống hay lấy HS làm trung tâm. Sau đó đặt câu hỏi cho SV suy nghĩ thêm: nội dung quy định PP hay ngược lại.

Khâu 2: Tổ chức hoạt động dạy học phân BTTH

- Chọn dạng BTTH rèn luyện kỹ năng sử dụng Địa lí như đã nêu trên: chia nhóm 3 SV, mỗi nhóm được chỉ định (hoặc bốc thăm) một PP trong hệ thống PPDH Địa lí đã được nghiên cứu và thảo luận tại lớp. Các nhóm chỉ biết PP của nhóm mình, không được biết PP của các nhóm khác (điều này nằm trong chủ định của GV, sẽ được phân tích dưới đây).

- Hướng dẫn cho SV mục đích, cách thức, điều kiện để giải BTTH: Yêu cầu SV đọc lại phần lí thuyết PP mình được phân công trong giáo trình, trong đề cương tóm tắt và trong tài liệu tham khảo GV cung cấp thêm (những bài báo của một số PPDH Địa lí cụ thể, có những ví dụ minh họa rất cụ thể), sau đó chọn một đơn vị kiến thức trong một bài cụ thể của SGK Địa lí THPT (chọn một trong ba lớp 10, 11, 12), chẳng hạn một khái niệm, một mối quan hệ nhân quả. Phải lựa chọn

nội dung phù hợp với PP được giao, ví dụ như với PP giảng giải thì nên tìm một mối quan hệ nhân quả để giải thích, với PP hướng dẫn HS khai thác tri thức từ bản đồ hoặc tranh ảnh thì nội dung thể hiện phải liên quan đến bản đồ và tranh ảnh, như vậy phải chuẩn bị đồ dùng dạy học. Cuối cùng yêu cầu SV tập luyện và góp ý cho nhau trước khi lên “trình diễn” trước lớp. Cần cho SV biết ý nghĩa của BTTH dạng này trong quá trình rèn luyện trở thành giáo viên Địa lí để SV có động cơ chuẩn bị chu đáo.

- GV chọn một vài nội dung, sử dụng một số PP thị phạm trước lớp, hoặc cho SV xem băng hình với nội dung tương tự, hoặc cho một vài SV khá lên làm mẫu (sau khi được GV hướng dẫn và tập dượt khá thuần thục), SV quan sát và sau đó về nhà thực hiện BTTH được giao.

- SV luyện tập giải BTTH theo mẫu để rèn luyện kỹ năng sử dụng Địa lí: Sau khi đã nắm vững lí thuyết và đã được hướng dẫn cách thức thực hiện BTTH, nhóm SV nghiên cứu kỹ PP được giao, chọn đơn vị kiến thức phù hợp trong SGK Địa lí THPT, chuẩn bị đồ dùng dạy học, luân phiên tập dượt và đóng góp ý kiến cho nhau (SV chuẩn bị phần việc này ở nhà). Sau đó đại diện nhóm lên trình diễn trong 3 phút (tạm gọi là trích đoạn giáo án). Sinh viên đóng vai giáo viên THPT và cả lớp đóng vai HS. Sinh viên phải “diễn” vai được giao như đang dạy học địa lí ở phổ thông. Có thể thể hiện bất kì phần nào trong tiết học, không được nói trước lớp mình sẽ dạy phần gì, lớp nào và được giao PP gì. Sau khi SV thể hiện xong, MC (đại diện trong nhóm)

sẽ trao đổi với “khán giả”, yêu cầu “khán giả” cho biết “diễn viên” vừa thể hiện PP gì? Giải thích? “Khán giả” trao đổi qua sự cảm nhận từ cách thức “diễn viên” thể hiện (thường chọn khoảng 3 ý kiến để đảm bảo thời gian), sau đó nhóm sẽ “bật mí” PP được giao. Nếu có sự quá sai biệt giữa PP được giao và sự thể hiện, hoặc sự nhận định và giải thích thiếu chính xác từ phía “khán giả”, GV sẽ uốn nắn, sửa chữa, sẽ xác định một lần nữa bản chất của từng PP. Sau đó, GV yêu cầu mỗi SV thường xuyên tự lực làm lại BTTH này với tất cả các PP.

Thực hiện BTTH trên, SV có thể phân biệt được đặc trưng cơ bản của từng PP và quan trọng hơn, bước đầu biết cách thể hiện từng PP trong một phần (dù rất nhỏ) của tiết học. BTTH dạng này lôi cuốn sự quan tâm chú ý của SV vì rất sinh động và luôn mang những yếu tố bất ngờ. BTTH này còn giúp SV khám phá bản thân và khám phá những tài năng tiềm ẩn của bạn bè. Bài tập “trích đoạn giáo án” ngắn gọn, vừa phải giúp SV không quá ngại ngần trong lần đầu đứng lớp và hứng khởi trong việc tiếp tục tập dượt các bài tập tương tự với độ dài và độ khó tăng dần.

- *Giai đoạn 3: Tổ chức và hướng dẫn SV tự giải các BTTH môn LL và PPDHDL*

Việc giải BTTH nêu trên giúp SV nhận thức được ý nghĩa của nó đối với việc học tập môn LL và PPDHDL nói chung và việc rèn luyện kỹ năng sư phạm Địa lí nói riêng (ở đây là sự rèn luyện bước đầu kỹ năng soạn giáo án và kỹ năng lên lớp), GV khẳng định thêm tầm quan

trọng của kỹ năng này và chốt lại ý nghĩa của nó. GV tổng kết phần việc của tất cả các nhóm, nhắc lại cách thức tiến hành bài tập, sửa chữa những phần còn thiếu sót và yêu cầu SV tự rèn luyện bài tập này; khẳng định đó là phần quan trọng trong hệ thống lí thuyết cũng như hệ thống kỹ năng sư phạm địa lí, đồng thời là phần quan trọng trong kiểm tra cuối khóa.

- *Giai đoạn 4: Kiểm tra đánh giá kết quả giải BTTH của SV*

Việc đánh giá quá trình được thực hiện ngay giai đoạn 2: Sau mỗi phần “trình diễn” của các nhóm, GV tổ chức trao đổi và rút kinh nghiệm ngay, thông qua đó mỗi nhóm tự đánh giá được ưu - nhược điểm của nhóm mình, và quan trọng hơn, cả lớp được khắc sâu hơn phần lí thuyết và quan sát được các thao tác thực hiện các kỹ năng trên dù mỗi nhóm chỉ thực hiện trong 3 phút. Việc đánh giá tổng thể sẽ thực hiện ở phần thi hết môn. Cuối học phần sẽ thi vấn đáp, phần thi này gồm hệ thống câu hỏi kiểm tra mức độ nắm lí thuyết và quy trình thực hiện một số kỹ năng, đồng thời kiểm tra luôn khả năng thực hiện một số kỹ năng sư phạm địa lí (trong đó có kỹ năng soạn bài và kỹ năng lên lớp). SV được thông báo trước (ngay trong quá trình rèn luyện BTTH này) đây sẽ là một nội dung thi hết môn. Có thể giới thiệu một dạng đề thi liên quan đến việc rèn luyện loại kỹ năng trên, ví dụ: *Hãy tự chọn một đơn vị kiến thức trong SGK Địa lí THPT để thể hiện PP đàm thoại gợi mở - từ 3 đến 5 phút.*

Việc đánh giá kết quả SV giải BTTH này trải qua một quá trình; GV có điều kiện để so sánh, đối chiếu mức độ thuần thục của SV trong việc rèn luyện kỹ năng lên lớp qua nhiều giai đoạn và qua một nhóm BTTH, chứ không chỉ riêng duy nhất dạng BTTH vừa nêu. Và với quy trình vận dụng kỹ năng trên, SV được tạo điều kiện để tự đánh giá mình, đánh giá các thành viên trong nhóm mình và nhóm khác.

5. Kết luận

Có thể nói BTTH môn LL và PPDH Địa lí là cầu nối giữa lí luận và

thực tiễn việc dạy học Địa lí ở phổ thông. Xây dựng hệ thống BTTH chuẩn mực, khoa học, đáp ứng được mục tiêu môn học là vấn đề bức thiết nhưng vận dụng chúng sao cho hiệu quả trong quá trình dạy học cũng không kém phần quan trọng. Việc đảm bảo các nguyên tắc đồng thời tuân thủ các quy trình vận dụng BTTH khoa học, hợp lí là một trong những điều kiện tiên quyết để nâng cao chất lượng dạy học môn LL và PPDH Địa lí.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Dược, Nguyễn Trọng Phúc (2006), *Lí luận dạy học Địa lí*, Nxb Đại học Sư phạm TPHCM.
2. Đặng Văn Đức (2005), *Lí luận dạy học Địa lí – phần đại cương*, Nxb Đại học Sư phạm TPHCM.
3. Trần Thị Hương (2005), *Xây dựng và sử dụng hệ thống BTTH rèn luyện kỹ năng hoạt động giáo dục trong dạy học giáo dục học ở đại học sư phạm*, Luận án tiến sĩ.
4. Nguyễn Thị Kim Liên (2010), “Nâng cao năng lực nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên khoa Địa lí thông qua hệ thống bài tập thực hành môn “Lí luận và phương pháp dạy học Địa lí” trong đào tạo theo học chế tín chỉ”, *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm TPHCM*, (22).
5. Nguyễn Thị Kim Liên (chủ biên) (2011), *Xây dựng hệ thống bài tập thực hành môn Lí luận và phương pháp dạy học Địa lí*, Báo cáo tổng kết đề tài cấp trường, Trường Đại học Sư phạm TPHCM.
6. Trường Đại học Sư phạm Hà Nội (2010), “Nâng cao chất lượng nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên các trường đại học sư phạm”, *Hội thảo khoa học*, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
7. Trường Đại học Sư phạm TPHCM (2010), *Quy chế đào tạo chính quy theo hệ thống tín chỉ, ban hành kèm theo Quyết định số 756/QĐ-ĐHSB ngày 07-6-2010*.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 21-5-2012; ngày phản biện đánh giá: 19-6-2012;
ngày chấp nhận đăng: 28-8-2012)